

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. д-р Ганчо Тодоров Ганчев

на дисертационния труд на Едуард Василев Маринов на тема „Регионална икономическа интеграция в Африка” към катедра „Международна икономика и политика” във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научна специалност 05.02.10. «Световно стопанство и международни икономически отношения».

Дисертационният труд включва 208 страници, от които 189 страници основен текст и 19 страници приложения. Освен това, разработката съдържа 23 фигури и 20 таблици, структуриран е в три глави и 5 приложения. Библиографията обхваща 162 заглавия, от които 19 на кирилица, 113 на латиница, както и 6 статистически източника от Интернет.

Дисертацията е посветена на малко изследвания и дори negliжиран в българската икономическа литература проблем за развитието на интеграционните процеси на африканския континент. Икономическото развитие на Африка обаче е особено интересно, тъй като континентът се характеризира с огромен човешки и ресурсен потенциал. Възможно е именно в Африка да се появят новите икономически тигри, за които говори високият икономически растеж в някои африкански държави.

В момента в Африка, както отбелязва авторът, съществуват 16 регионални интеграционни общности, като седем от тях са официално признати от Африканския съюз и играят ролята на фундамент за изграждането на Африканска икономическа общност. Тази пъстрота от интеграционни образувания се обяснява с фрагментираността на икономическото и социално-политическото пространство на африканския континент.

Първата глава на рецензирания дисертационен труд е посветена на теориите за регионалната икономическа интеграция. В тази връзка авторът формулира две определения за икономическа интеграция. На практика по-скоро второто определение, акцентиращо върху целите на интеграцията, свързани с повишаване на благосъстоянието, дава една по-ясна представа за същността и крайните цели на икономическата интеграция. Авторът прави също така преглед на ефектите, свързани с икономическата интеграция, които въздействат върху икономиките на участващите страни.

Освен това авторът, базирайки се основно на предлагания от Бела Балаша подход за определяне на съдържанието и разликите между етапите на икономическата интеграция, разработва своя класификация на последните, включваща осем етапа. В рамките на изследването е изведена и типологията на тези осем етапа, включваща свободата на движение в рамките на общността, общите външни бариери и общите политики, характерни за всеки етап. Анализирайки теориите на икономическата интеграция, авторът обособява нова група теории, които се отнасят до ефектите и ползите от интеграцията, засягащи конкретно развиващите се и слаборазвитите държави.

В първа глава авторът формулира важни теоретични изводи, а именно, че мотивацията, стояща зад икономическата интеграция на развиващите се страни, не може да бъде обяснена само с помощта на статичните и динамичните ефекти от интеграционните процеси. Той подчертава, че в повечето случаи теориите за

икономическата интеграция и ползите от нея, както тези за динамичните ефекти, но особено за статичните ефекти от интеграцията, не са приложими по отношение на слаборазвитите и развиващите се страни. Авторът убедително обосновава извода, че политическите детерминанти на икономическата интеграция са подчертано важни за развиващите се държави.

Във втора глава се прави преглед на развитието на интеграционните процеси в Африка, икономиката на регионалните интеграционни общности, структурата и динамиката на външната им търговия, постигнатите резултати и предизвикателствата пред тях, като изведените в първа глава теоретични постановки са приложени към няколко интеграционни групировки на развиващи се държави в Африка, при което се оценява потенциала, напредъка и предизвикателствата пред развитието им. Приведен е огромен по обем статистически материал.

Авторът подчертава още веднъж, че седем от съществуващите в момента 16 регионални интеграционни общности, са официално признати и играят ролята на основа за изграждането на Африканска икономическа общност. Те обаче са твърде различни като размер, параметри на икономическо развитие и търговски характеристики. Характерно е припокриването на участието на едни и същи страни в различни интеграционни структури.

Съществени са и различията между икономиките на страните-членки. От направения анализ сава ясно, че колкото по-напреднал и задълбочен е интеграционният процес, т.е. колкото по-големи са институционализираните политически ангажименти, поети от държавите-членки, толкова по-високи са нивата на вътрешнорегионална търговия, а оттам и по-ефективно се реализират ползите от интеграцията.

Прегледът на общото икономическо състояние и динамиката на растежа, стоковата и географската структура на международната търговия и особено на вътрешнорегионалната търговия на интеграционните икономически общности в Африка, направен от автора, потвърждава първата хипотеза на изследването, а именно, че традиционните и новите интеграционни теории, с изведените в тях ефекти и ползи от интеграционните процеси, не са достатъчно показателни за икономическите общности в Африка. За да се оценят ползите от интеграцията на континента, трябва да се отчете

спецификата като етап на икономическото развитие, структура и отвореност на икономиката, характеристика на производството и търговската политика, структура на търговията и други, на държавите, участващи в отделните интеграционни процеси.

Трета глава на рецензирания дисертационен труд е посветена на въздействието на Европейския съюз върху интеграционните процеси в Африка. Авторът прави извода, че неговият предшестваш анализ потвърждава и втората хипотеза на изследването, а именно, че влиянието на Европейския съюз върху регионалната икономическата интеграция в Африка е противоречиво, като от една страна това сътрудничество има потенциала да даде силен тласък на развитието на африканските държави, но от друга добавя нови предизвикателства към и без това усложнените интеграционни процеси. При това, Европейският съюз остава най-големия търговски партньор на Африка, и степента, в която африканските икономики работят ефективно, зависи изключително много от силата на търговските връзки между Европа и различните региони на континента.

Същевременно, както подчертава авторът, ЕС има дълготраен исторически опит в подкрепата на икономическото развитие на тези страни и на съвременния етап участва в многостранната политика на развитие, борбата с бедността и глада и в подкрепа на процесите на регионална икономическа интеграция чрез инструментите на Общата политика за развитие и по-специално чрез създаващата се в момента в процеса на преговори и подписване на споразумения за икономическо партньорство нова рамка на търговските отношения. Влиянието на споразуменията за икономическо партньорство с ЕС обаче не е задължително позитивно, защото въпреки, че заявената им цел е стимулирането на регионалната интеграция, ефектът от преговорите е двупосочен.

Авторът засяга и важния за нашата страна въпрос за развитието на икономическите отношения с африканските държави. Ценен е изводът на автора, че е задължение на България като член на ЕС да заема по-активна позиция в рамките на преговорния процес за сключване на споразумения за икономическо партньорство. Правилно е и предложението да се използва рационално все още живия дипломатически опит от миналото и доброто отношение към България в тези държави, което да подпомогне възстановяването на нивото на икономическия обмен с тях.

Като цяло дисертацията на Едуард Василев Маринов се отличава с висок професионализъм, добър стил и език, детайлно познаване на литературата по въпросите на

икономическата интеграция, както и институционалните особености на интеграционните образувания в африканския континент. Обработен е голям обем статистическа информация.

Рецензията не е лишена и от отделни недостатъци. Например, тезата за неприменимостта на традиционните икономически теории за статичните и динамичните изгоди от интеграцията се нуждае от допълнителна обосновка. Прилагането на алтернативни подходи за оценка на икономическата ефективност от икономическата интеграция чрез отчитане на националната специфика изисква по-голяма конкретизация и довеждане до някакви измерими показатели. От друга страна, анализиранияте хипотези, макар и ясно формулирани, не се тестват с прилагането на конкретни иконометрични или други емпирични методи.

Независимо от наличието на отделни недостатъци, които представляват по-скоро отправни точки за бъдещи изследвания, представената от Едуард Василев Маринов дисертация отговаря на всички критерии и изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което препоръчвам на уважащото научно жури да присъди на кандидата образователната и научна степен “доктор” по научна специалност 05.02.10. «Световно стопанство и международни икономически отношения».

Професор, д-р Ганчо Тодоров Ганчев

София, 18.01.2015 г.

